

Nr 330.

Av herr **Hallén m. fl.**, *angående granskningen av biografbilder.*

I § 6 i förordningen angående biografföreställningar den 22 juni 1911, sådan den lyder efter Kungl. Maj:ts kungörelse den 4 oktober 1929, stadgas: »statens biografbyrå må ej godkänna biografbilder, vilkas förevisande skulle strida mot allmän lag eller goda seder eller eljest kunna verka förråande, upphetsande eller till förvillande av rättsbegreppen. Biografbilder, som framställa skräckscener, självmord eller grova förbrytelser på sådant sätt eller i sådant sammanhang, att dylik verkan kan åstadkommas, må sålunda icke godkännas.»

Med filmens oerhörda utveckling blir denna granskningsverksamhet av utomordentlig betydelse. Under år 1937 granskades icke mindre än 1,258,856 meter film. Filmcensuren omhänderhaves av 3 ordinarie granskningsmän, vartill kommer en biträdande granskningsman för en viss kategori av film. Under fjolåret granskades 1,828 filmer, av vilka 24 förbjödos.

Censurens verksamhet, som alltså regleras av ovannämnda § 6 i 1911 års biografstadga, är självfallet av utomordentligt ömtålig art. I stort sett torde dock kunna sägas, att censuren fullgjort och fullgör sin verksamhet på ett tillfredsställande sätt. Klagomålen över för långt gående tolerans eller för långt driven stränghet äro sällan förekommande.

I och med att emellertid filmen når allt högre i teknisk fulländning, blir dess suggestiva inverkan på åskådarna allt starkare. I alldeles särskild grad gäller detta ungdomen, som också i större omfattning än andra åldersgrupper frekventera biograferna. Medan den dramatiska konsten på teatern ofta kan omedelbart och varaktigt gripa och påverka åskådaren, torde förhållandet vara annorlunda med filmen. De första intrycken av en film förflyktigas till synes ganska snart. Mycket tyder emellertid på, att denna konststart starkt påverkar det undermedvetna själslivet och att den därför har en oerhörd betydelse för utformningen av många människors allmänna uppfattning och livssyn. Från åtskilliga håll har vitsordats, huru t. ex. vissa amerikanska filmer och film-idoler även i rent yttre avseende utöva inflytande på en del ungdom i fråga om klädsel, sätt att föra sig, uttrycksmedel och dylikt. Det finns ingen anledning att då förmoda, att den allmänna syn, som dessa filmer

förmedla, skall lämna särskilt ungdomspubliken oberörd. Det finns därför all anledning att söka utröna, hurudan den allmänna tendensen inom filmen synes vara. Man torde därvid kunna lämna den svenska filmen utan direkt anmärkning. Även om den är stadd i en lovande utveckling i fråga om konstnärlighet och teknisk skicklighet, torde den näppeligen äga någon suggestiv verkan. Dels lockar dess inhemska, hemvanda miljö ej på samma sätt som den utländska filmen, dels saknar den i regel den dramatiska kraft och spänning, som ofta utmärker utländsk film. En mycket stor del av den svenska filmen — även där den lämnat pilsnerfilmsstadiet — rör sig på farsens område och verkar i många fall som ren förströelsefilm.

I fråga om den utländska filmen — kanhända mest den amerikanska — torde förhållandet vara ett annat. Genom sina oerhörda ekonomiska resurser kan den utveckla en kraft och intensitet, som ökar dess suggestionsförmåga.

Det vore helt visst orätt att påstå, att den amerikanska filmen verkar demoraliserande. Tvärtom utsändas tid efter annan filmer av mycket hög kvalité och med ett moraliskt stärkande innehåll. Men det torde gälla om film som om propaganda, att om moraliskt uppfordrande och moraliskt undergrävande förkunnelser samtidigt äga rum, falla många människor lättare offer för de destruktiva krafterna än de låta sig upplyftas av de sedligt starka intrycken. Det är särskilt en tendens, som alltmer gör sig märkbar i nutiden, och det är den oavbrutet stegrade brutaliseringen i livsföringen. Slagsmål, kupper, mord och över huvud taget kriminella inslag i filmen spela en stor roll. Ju mer nutidsmänniskans liv rationaliseras och standardiseras, desto starkare framträder då ofta lusten att liksom bryta sig ut ur vardaglighetens enahanda, att uppleva spänningen och sensationen, ja äventyret. I fantasien kan nutidsmänniskan genom filmen inträda i denna värld. Till en viss grad kan det här röra sig om en ganska naturlig psykologisk reaktion.

Men saken har en allvarlig sida. Tillgripandet av våld för lösning av konflikter befrämjar uppkomsten av en förenklad och förgrovd uppfattning. Här föreligger en allvarlig fara. Mångenstädes ute i världen försiggår en propaganda i massverkans form, där slagord, grov förenkling av problemen och skattande åt känslotänkande äger rum. Det är en återgång till primitiviteten i livsföringen. Otvivelaktigt påverkas även filmen av dessa krafter, och det måste uppenbarligen vara ett allmänt intresse att skydda ungdomen för inflytelser som medverka till en brutalisering och förenkling både av åskådningen och livsföringen. I fråga om filmen torde detta krav kunna med så mycket större bestämdhet resas, som filmens roll som opinions- och åsiktsbildande makt

torde fullt ut kunna mäta sig med de direkt i samhällets tjänst arbetande uppfostringsorganen.

Frågan blir då, huru samhället bör förfara för att tillbakatränga dessa icke önskvärda inflytelser. Man har menat, att längre än till stoppande av filmer, som prisa eller uppmana till lagstridiga handlingar eller i alltför stötande form skildra brott, kan censuren icke sträcka sig. I ett fritt kultursamhälle måste man i sista hand lita till upplysningen och den goda smaken hos allmänheten. Erfarenheten visar emellertid, att detta resonemang icke håller streck. Filmer av tvivelaktigt värde ur moralisk synpunkt samla ofta stor publik. Det visar icke minst den stora förekomsten av s. k. gangsterfilm, vilkas suggererande verkan ej får underskattas. Ofta ha dessa filmer ett s. k. lyckligt slut i mer eller mindre sentimental form, varigenom den friar sig för beskyllningen att verka upplösande på rättsbegreppen. Men även om inga förgripliga eller anstötliga detaljer kunna utpekas och även om filmen »slutar väl», uppbäres den ofta av en mentalitet, som genom att ideligen återkomma i det långa loppet verkar brutaliserande, förytligande och fördummande.

Med de direktiv, som för närvarande gälla för filmcensuren, kan svårigen en mera skärpt granskning äga rum. Även är det uppenbart, att en skärpning av censurens befogenheter är en ytterst allvarlig sak, då det gäller att å ena sidan skydda konstens frihet och å andra sidan vidtaga alla erforderliga preventiva åtgärder för att värna om andlig sundhet och hälsa. Staten måste dock inse, att denna gränslinje alltid måste vara rörlig. I tider, då den grund varpå samhällets allmänna rättsåskådning vilar utsättes för underminerande inflytelser, måste vaksamheten skärpas, så att icke de i samhällets tjänst direkt ställda uppfostrande krafterna till sina verkningar neutraliseras av motsatta strömningar. Även om konstens likriktning måste för ett demokratiskt tänkesätt vara något förkastligt, måste å andra sidan tron på de goda krafternas förmåga att hävda sig enbart genom sin blotta existens betecknas som oriktig. Kulturutvecklingen i flera länder visa på ett skrämmande sätt, att staten kan vara för optimistisk och godtrogen i sin uppfattning om det goda omdömet och den ideella livssynens förmåga att hävda sig.

Vi mena därför, att filmcensurens befogenheter utifrån dessa här angivna principer böra utökas. Detta innebär dock en så krävande uppgift, att man måste taga under omprövning, om icke prövningen och ansvaret vid denna granskande verksamhet borde förankras hos en mera representativ församling för de offentliga och de frivilligt verkande krafterna i folkuppfostrans och bildningsarbetets tjänst. Lika väl som teaterrådet och konstrådet var på sitt område ha sin uppgift att fylla, så skulle ett filmråd som avspeglade det allmänna rättstänkandet och den sunda smaken här helt visst svara mot tidsläget och dess behov.

På grund av vad vi sålunda anfört, hemställes,
att riksdagen hos Kungl. Maj:t ville anhålla om en
utredning om huru en organisatorisk utvidgning må ske
av statens biografcensurbyrå och i samband därmed taga
under omprövning behovet av vidgade befogenheter för
densamma.

Stockholm den 22 januari 1938.

Harald Hallén.

<i>Ernst Åqvist.</i>	<i>E. Gustafsson</i> i Bogla.	<i>Oscar Dahlbäck.</i>
<i>Thorvald Ekdahl.</i>	<i>Märta Öberg.</i>	<i>Jones Erik Andersson</i> i Ovanmyra.
<i>J. H. Blomquist.</i>	<i>Arthur Gustafson</i> i Kasenberg.	<i>Hildur Alvén.</i>
<i>Abel Sundberg.</i>	<i>Folke Kyling.</i>	<i>Gustav Hallagård.</i>
<i>Oscar Osberg.</i>	<i>C. O. Johanson,</i> Huskvarna.	<i>Erik Johansson,</i> Öckerö.
<i>Uddo R. Jacobson.</i>	<i>Sigurd Lindholm.</i>	<i>O. E. Sandberg.</i>
<i>Anders Andersson,</i> Falkenberg.	<i>Ewald Lindmark.</i>	<i>Nestor Hammarlund.</i>
<i>Axel Hansson,</i> Rubbestad.	<i>R. Lundqvist.</i>	<i>Nils A. Larsson.</i>
<i>Carl Björling.</i>	<i>Erik Lundbom.</i>	<i>Kerstin Hesselgren.</i>
<i>Erik Magnusson.</i>	<i>G. Arnemark.</i>	<i>Axel Landgren.</i>
<i>Aron Gustafsson,</i> Lekåsa.	<i>Ivar Pettersson,</i> Rosta.	<i>Åke Holmbäck.</i>